

Karta Dokumentacyjna Geostanowiska

Informacje ogólne

Numer KDG: 585		
1. Nazwa obiektu: Głaz narzutowy w Kaletach		
2. Typ obiektu geostanowiska: inne		
3. Współrzędne (WGS84):	Szerokość: 50° 33' 03,300	Długość: 18° 54' 38,400
4. Przynależność geograficzna		
4.1. Miejscowość: Kalety (Truszczyca)		
4.2. Województwo	4.3. Powiat	4.4 Gmina
śląskie	tarnogórski	Kalety (gm. miejska)
5. Kraina geograficzna: Równina Opolska;		
6. Opis lokalizacji terenu: Głaz znajduje się w SE dzielnicy Kalet - Truszczyca, przy Alei Dębowej (lewy brzeg Małej Panwi - 70 m od rzeki). Nadleśnictwo Świerklaniec, Leśnictwo Truszczyca oddz. 23. Dojazd tylko od strony Kalet (droga utwardzona), gdyż most w Kuczowie jest zamknięty dla ruchu drogowego.		
7. Forma własności terenu: skarb państwa		
8. Numer i nazwa arkusza mapy 1:50k: 877 - Kalety		
9. Wykonano w ramach projektu: Utworzenie Centralnego Rejestru Geostanowisk Polski		

Cechy fizyczne obiektu geostanowiska

Cecha	Wartość liczbową	JM
Długość:	od: do:	m
Szerokość:	od: do:	m
Wysokość:	od: do:	m
Powierzchnia:		m ²
Objętość:		m ³
Wysokość n.p.m.:	276	m
Inne mierzalne cechy: Długość 1,8 m, szerokość 1,75 cm, wysokość 0,8 cm. Obwód: 5,3 m		

Aktualny stan obiektu

1. Forma własności obiektu: skarb państwa
2. Status: chroniony
Uwagi dot. statusu: Pomnik przyrody nieożywionej ustanowiony w 1957 r. (Decyzja nr 00113 PWRN w Katowicach z dnia 27.06.1957 r. znak L.O.13b/13/57. Rozporządzenie nr 4/96 z dn. 06.02.1996 r. Wojewody Częstochowskiego –. Dz. Urz. nr 2/96, poz. 5)
3. Stan zachowania obiektu: zadowalający;
4. Położenie: na szlaku turystycznym
5. Dostępność: łatwo dostępny
6. Ekspozycja: dobrze wyeksponowany
7. Ranga obiektu: lokalna
8. Uwagi o położeniu i dostępności: Głazy znajdują się przy szlaku zielonym. Biegnie tędy również ścieżka dydaktyczna.
9.1. Ocena atrakcyjności turystycznej [0-10]: 4
9.2. Ocena atrakcyjności dydaktycznej [0-10]: 3
9.3. Ocena atrakcyjności naukowej [0-10]: 3
9.4. Ogólna ocena atrakcyjności obiektu: Niewątpliwą atrakcją otoczenia głazów narzutowych są stare dęby rosnące wokół Alei Dębowej od okolic Leśniczówki Truszczyca w kierunku Kalet na odcinku długości około 1500 metrów. Najstarsze i największe dęby szypułkowe są zlokalizowane właśnie w pobliżu głazów narzutowych, mają od 4,5 m do 6,5 m obwodu i mogą pochodzić nawet z XV wieku. Ogółem wokoło Alei Dębowej znajduje się 127 zabytkowych drzew. Tutejsze sędziwe drzewa zostały uznane za pomniki przyrody w 1989 roku rozporządzeniem ówczesnego Wojewody Częstochowskiego. Legenda mówi, że Aleją Dębową wraz ze swoim wojskiem szedł król Jan III Sobieski, gdy zmierzał na odsiecz wiedeńską. Środowisko wiekowych drzew sprzyja występowaniu wielu ciekawych oraz rzadkich gatunków roślin. Jednym z ciekawszych gatunków jakie możemy tu spotkać jest wiciokrzew pomorski. W Polsce gatunek ten jest rzadki i podlega częściowej ochronie prawnej. Kolejnym interesującym gatunkiem występującym przy Alei Dębowej jest żagwica listkowata. Jest to grzyb wielkoowocnikowy, rzadki w skali kraju, podlega ochronie i znajduje się na "Czerwonej liście roślin i grzybów Polski". Ma status V – zagrożony wymarciem W przeszłości obszar pomiędzy rzeką Mała Panew i Aleją Dębową był niezwykle popularnym terenem rekreacyjnym. Obecnie władze miasta starają się przywrócić dawną świetność temu miejscu. Przez Aleję Dębową została wytyczona ścieżka dydaktyczna z pięcioma przystankami, na których znajdują się tablice informacyjne na temat tego miejsca. Miasto promuje tę okolicę również przez coroczną organizację zawodów lekkoatletycznych pod nazwą Bieg o Laur Złotego Dębu.
10. Pozostałe uwagi: Nr katalogowy głazu wg. D. Czernickiej-Chodkowskiej: 560. W pobliżu (po drugiej stronie drogi) znajduje się mniejszy głaz narzutowy, długości około 1,1 m.

Charakterystyka geologiczna geostanowiska

1. Regiony strukturalne: obrzeżenie Górnośląskiego Zagłębia Węglowego;
--

2. Wiek geologiczny: plejstocen;

3.1. Litologia: Granity;

3.2. Forma rzeźby terenu: inne;

3.3. Geneza: lodowcowa;

4. Opis geostanowiska: Głazy narzutowe (eratyki) są charakterystycznym elementem krajobrazu polodowcowego głównie północnej i środkowej Polski. W Polsce południowej są tym cenniejsze, że występują znacznie rzadziej. Są to wielkie bloki skalne oderwane od podłoża, przywleczone na teren Polski przez lądolód z terenu obecnej Skandynawii i niecki Bałtyku. Gdy czoło lądolodu cofało się na skutek topnienia, po lodzie pozostawała warstwa osadów w tym również głazy narzutowe. Dominują wśród nich skały najbardziej odporne na niszczenie, stąd też najczęściej spotyka się skały magmowe (granity, porfiry) i metamorficzne (gnejsy, kwarcyty, amfibolity). Na podstawie ich składu mineralnego można niekiedy określić z jakiego obszaru dotarły do Polski, a tym samym ocenić kierunek nasuwania się lądolodu. Ze względu na swoją wytrzymałość głazy narzutowe od wieków stanowiły dobry materiał budowlany. Często wykorzystywane były również jako pomniki (głazy pamiątkowe). Głaz w Kaletach to granit dwumikowy, średnioziarnisty, szary, na powierzchni zwietrzały. Pochodzi ze zlodowacenia środkowopolskiego.

Opracowanie

Autorzy: Marek Markowiak;

Aktualizacje

Wykonawca Data operacji	Zakres zmian
Markowiak Marek 2015-11-26	Aktualizacja karty w ramach projektu Utworzenie Centralnego Rejestru Geostanowisk Polski.
Markowiak Marek 2015-12-28	Koordinacja i weryfikacja merytoryczna karty
Markowiak Marek 2015-12-28	Publikacja i udostępnienie karty
Markowiak Marek 2018-11-09	Aktualizacja karty w ramach projektu Aktualizacja i utrzymanie Centralnego Rejestru Geostanowisk Polski (CRGP) .
Markowiak Marek 2018-11-13	Koordinacja i weryfikacja merytoryczna karty
Kowalska Maja 2018-11-19	Publikacja i udostępnienie karty

Dokumentacja graficzna

Data Autor	Tytuł	Zdjęcie
08.02.2010, Marek Markowiak	Głaz w otoczeniu starych dębów	
08.02.2010, Marek Markowiak	Pomnikowy głaz narzutowy, wokół niego znajdują się mniejsze głazy o obwodzie do 1,5 m	
23.10.2009, Marek Markowiak	Głaz z boku, widoczna powierzchnia odspojenia	
08.02.2010, Marek Markowiak	Mniejszy głaz po drugiej stronie drogi	
23.10.2009, Marek Markowiak	Mniejszy głaz po drugiej stronie drogi	

Bibliografia

L.P.	Autor	Tytuł	Publikacja	Rok wydania	Uwagi	ISBN
1	Alexandrowicz Z., Kućmierz A., Urban J., Oteńska-Budzyn J. .	Waloryzacja przyrody nieożywionej obszarów i obiektów chronionych w Polsce	Państw. Inst. Geol., Warszawa	1992		
2	D. Czernicka-Chodkowska	Zabytkowe głazy narzutowe na obszarze Polski. Katalog, część III.	Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa.	1980		83-220-0047-2
3	J. Dudziak	Zabytkowe głazy narzutowe w województwie katowickim.	Rocz. Muz. Górnśl. w Bytomiu, z. 2.	1965		
4	R. Krzywoń	Pomniki przyrody W: Piękno polskiej ziemi. Ochrona przyrody w województwie katowickim	Wydawnictwo Artystyczno-Graficzne Redakcja Wojewódzka w Katowicach	1969		
5	Z. Alexandrowicz, M. Drzał, S. Kozłowski	Katalog rezerwatów i pomników przyrody nieożywionej w Polsce.	Zakład Ochrony Przyrody PAN. Warszawa-Kraków.	1975		